

Հավելված

Հաստատվել է ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի

2011թ. մարտի 24-ի թիվ 11/1 որոշմամբ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդերքի օգտագործման տրամադրման օրինականության և ընդերքի օգտագործման նկատմամբ վերահսկողության (ընտրանքային՝ մետաղական հանաքավայրեր և հանքերևակում) արդյունքների վերաբերյալ

Վերահսկողության հիմքը՝ Հայաստանի Հանրապետության վերահսկիչ պալատի 2010 թվականի գործունեության տարեկան ծրագրի 7 կետը, Վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2010թ. ապրիլի 2-ի թիվ 11/6 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ Ընդերքի օգտագործման տրամադրման օրինականությունը և 2007-2010թթ. ընթացքում ընդերքի օգտագործման համապատասխանությունը (ընտրանքային՝ մետաղական հանաքավայրեր և հանքերևակում) ՀՀ օրենսդրությանը:

Վերահսկողության առարկան՝ «Ռակ Սիներալս ընդ Մեթալզ Ինվեսթմենթս Արմենիա», «Գ. Արշակյան», «Հանքաբուրգ», «Լուլիար», «ՍՍ Ինտերնեյշն», «ԱՍՍԱԹ», «Սիփան-1» ՍՊ ընկերություններին հատկացված ընդերքի օգտագործման տրամադրման օրինականությունը և օգտագործման համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությանը:

Վերահսկողության օբյեկտները՝ ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարությունը, ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, ընդերք օգտագործող՝ «Ռակ Սիներալս ընդ Մեթալզ Ինվեսթմենթս Արմենիա», «Գ. Արշակյան», «Հանքաբուրգ», «Լուլիար», «Սիփան-1», «ՍՍ Ինտերնեյշն», «ԱՍՍԱԹ» ՍՊ ընկերությունները:

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 2010թ. ապրիլի 12-ից՝ 2010թ. դեկտեմբերի 30-ը:

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակահատվածը՝ 2007թ.-ի հունվարի 1-ից մինչև 2010թ.-ի հոկտեմբերի 1-ը ներառյալ:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝ Վերահսկողությունն իրականացվել է դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևով, ինչպես նաև կիրառվել են համապատասխանության, ֆինանսական և արդյունավետության վերահսկողության տեսակները:

Վերահսկողության արդյունքները՝

1. Հանքային իրավունքի տրամադրման մասին

Իրականացված վերահսկողության ընթացքում ուսումնասիրվել են թվով 18 լիցենզիաների տրամադրման համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությանը, որից 16-ը՝ երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ կատարելու, իսկ երկուսը՝ հանքարդյունահանման: Ռազմավարական նշանակության օգտակար հանածոներ պարունակող ընդերքի տեղամասերի նկատմամբ հանքային իրավունքի ձևավորման միջգերատեսչական մրցութային հանձնաժողովի կողմից անցկացրած աճուրդներով հանքերևակման 61,814.7 հա մակերեսով տարածքներում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների կատարման նպատակով հաղթող ճանաչված ընկերությունները 14 լիցենզիաների համար ՀՀ պետական բյուջե վճարել են ընդամենը 150,250.0 հազ. դրամ:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է.

- Ընկերությունների կողմից երկրաբանական ուսումնասիրության և/կամ հանքարդյունահանման աշխատանքների կատարման նախագծերը առանց սահմանված կարգով փորձաքննություն անցնելու և հաստատվելու ներկայացվել են լիազոր մարմին, որով խախտվել է «Ընդերքն օգտակար հանածոների շահագործման նպատակով ուսումնասիրության և արդյունահանման համար տրամադրելու (Կոնցեսիայի) մասին» (այսուհետ՝ Կոնցեսիայի մասին) ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 6-րդ մասի առաջին պարբերության պահանջը, այն է՝ «...Լիցենզային պայմանագիրը, ինչպես նաև սահմանված կարգով փորձաքննություն անցած և հաստատված նախագիծը հանդիսանում են տվյալ հանքային իրավունքը հավաստող լիցենզիայի անբաժանելի մասը ...»:

- Լիազոր մարմնի (մինչև 01.07.2008թ. ՀՀ առևտրի և տնտեսական զարգացման և Բնապահպանության նախարարություններ, իսկ 01.07.2008թ.-ից՝ ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն) կողմից կան հատկացված լիցենզիաներ, որոնց տրամադրումը, ժամկետների երկարաձգումը և լիցենզային պայմանագրերի կնքումը կատարվել է ոլորտը կարգավորող օրենսդրության խախտմամբ:

Մասնավորապես՝

1.1 «ԱՍՍԱԹ» ՍՊ ընկերությունը 26.12.2005թ.-ին թիվ 12/13 գրությամբ դիմել է Լիազոր մարմին Լոռու մարզի Քարաբերդի ոսկու հանքերևակման թևերում երկրաբանական որոնողագնահատողական աշխատանքներ կատարելու նպատակով ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիա ստանալու համար, սակայն 19.07.2006թ.-ին տրամադրվել է ուսումնասիրության լիցենզիա (թիվ 246), հաշվի չառնելով այն հանգամանքը, որ ուսումնասիրության լիցենզիայի տրամադրման գործընթացն իրականացվում է օրենքով սահմանված այլ ընթացակարգով:

Լիազոր մարմինը պետք է մերժեր ներկայացված դիմումը և չտրամադրեր ուսումնասիրության լիցենզիա, քանի որ՝

- 1) ընդերքի տեղամասը պարունակում է ռազմավարական նշանակության օգտակար հանածոներ.
- 2) լիցենզիա հայցելու համար Ընկերության կողմից չի ներկայացվել օրենքի պահանջներից համապատասխան դիմում:

Խախտվել է՝

- «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջը, այն է՝ «Ռազմավարական նշանակություն ունեցող օգտակար հանածոների ուսումնասիրության եւ արդյունահանման լիցենզիաները տրամադրվում են աճուրդային կարգով, ... »:
- «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջը, այն է՝ «Սույն օրենքի պահանջներին համապատասխան դիմում ներկայացրած ցանկացած տնտեսավարող սուբյեկտին կարող է, կախված հայցվող լիցենզիայի ժամկետից, տրամադրվել ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիա, ուսումնասիրության լիցենզիա, ... »:

1.2 Վայոց ձորի մարզի Կաքավասարի ոսկի-քազմամետաղային հանքերևակման սահմաններում 12.12.2002թ. մինչև 31.12.2005թ. գործողության ժամկետով «ԱՍՍԱԹ» ՍՊ ընկերությանը տրամադրվել է թույլտվություն երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ կատարելու նպատակով, որից հետո թույլտվությունը փոխարինվել է թիվ 11 ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիայով (08.11.2004թ. մինչև 31.12.2005թ. գործողության ժամկետով): Լիցենզիայի գործողության ավարտից 7 ամիս հետո, 19.07.2006թ.-ին կատարվել է լիցենզիայի ժամկետի երկարաձգում մինչև 30.06.2008թ., որն էլ կրկին 2008թ. երկարաձգվել է երկու տարով:

- Լիցենզիայի ժամկետը երկարաձգելը հակասում է «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի պահանջին, ըստ որի, ժամկետը կարող է երկարաձգվել, եթե լիցենզառուն չի կատարել էական խախտում, մինչդեռ արձանագրված խախտումները, համաձայն «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համարվում են էական:

1.3 Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների կատարման նպատակով հաղթող ճանաչված ընկերություններին ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիա տրամադրելուց և լիցենզային պայմանագրեր կնքելուց շուրջ 1-2 ամիս հետո (առանձին դեպքերում՝ նաև մինչև պայմանագիր կնքելը) կատարվել է ուսումնասիրության տարածքների ընդլայնում: Ընդ որում, ընդլայնված տարածքների չափերը զգալիորեն գերազանցել են աճուրդով շահածը, իսկ ընդլայնված տարածքների տրամադրման գները զգալիորեն ցածր են աճուրդի մեկնարկային գներից:

Մասնավորապես՝

- Սյունիքի մարզի Մերձարաքսյան ոսկու հանքերևակման 324 հա մակերեսով տարածքում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ուսումնասիրության նպատակով աճուրդում 6,900.0 հազ. դրամով (մեկնարկային գինը՝ 6,000.0 հազ. դրամ) հաղթող ճանաչված «Քանարմ փրեշս մեթալս» ՍՊ ընկերությանը տրամադրվել է թիվ 59 ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիան, որը վերաձևակերպվել է «Գ. Արշակյան» ՍՊ ընկերության անվամբ: Այնուհետև, տարածքն ընդլայնվել է 18196 հա, որի համար վճարվել է 9,750.0 հազ. դրամ: Այսպիսով, ընկերության կողմից դեռ ուսումնասիրություն չիրականացրած ընդերքի տեղամասում Լիազոր մարմինը կատարել է տարածքի ընդլայնում, որտեղ աճուրդով տրամադրված 1 հա արժեքը կազմել է 21,300 դրամ, իսկ ընդլայնված տարածքի 1 հա արժեքը՝ 536 դրամ, կամ աճուրդով տրամադրվածից շուրջ 40 անգամ պակաս:

- Տավուշի մարզի Սառնաղբյուրի պղնձի հանքերևակման 600 հա մակերեսով տարածքում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ուսումնասիրության նպատակով աճուրդում 6,600.0 հազ. դրամով (մեկնարկային գինը՝ 6,000.0 հազ. դրամ) հաղթող ճանաչված «Լուլիար» ՍՊ ընկերությանը 05.10.2007թ.-ին տրամադրվել է թիվ 55 ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիա: Այնուհետև, տարածքն ընդլայնվել է 5,400 հա, որի համար վճարվել է 22,500.0 հազ. դրամ: 31.01.2008թ.-ին կատարվել է հանքային իրավունքի փոխանցում «Լուլիար» ՍՊԸ-ից՝ «Թի Էս Էս Սի Արմենիա» ՍՊԸ-ին, որը «ՌԱԿ Սիներալգ ընդ Մեթալգ Ինվեսթմենթս Արմենիա» ՍՊԸ-ին անցել է «Թի Էս Էս Սի Արմենիա» ՍՊԸ-ի բաժնետիրոջ կողմից 28.03.2008 թվականին

Միացյալ Արաբական Էմիրություններում գրանցված «Ռ-ԱԿ Միներալզ ընդ Մեթալզ Ինվեսթմենթս» ՖԶ ՍՊԸ-ին բաժնեմասի վաճառքի արդյունքում: Հետագայում՝ 2009 թվականի հունիսի 1-ին, «Թի Էս Էս Սի Արմենիա» ՍՊԸ-ն վերանվանվել է «Ռ-ԱԿ Միներալզ ընդ Մեթալզ Ինվեսթմենթս Արմենիա» ՍՊ ընկերության, սակայն լիցենզիաներում անվանափոխություն չի կատարվել: Այսպիսով, ընկերության կողմից ընդերքի տեղամասը առանց ուսումնասիրելու Լիազոր մարմինը կատարել է ուսումնասիրվող տարածքի ընդլայնում, որտեղ աճուրդով տրամադրված 1 հա արժեքը կազմել է 11,000 դրամ, իսկ ընդլայնված տարածքի 1 հա արժեքը՝ 4,166 դրամ, կամ աճուրդով տրամադրվածից շուրջ 3 անգամ պակաս:

- 2007 թվականի հոկտեմբերի 5-ին կայացած աճուրդում Լոռու մարզի Կրուզի բուգոր և Վյուչնի հանքերակումում կապար-ցինկի 1550 հա մակերեսով լոտի հաղթող է ճանաչվել «Թի Էս Էս Սի Արմենիա» ՍՊ ընկերությունը՝ 25,200.0 հազ. դրամով (մեկնարկային գինը՝ 24,000.0 հազ. դրամ): Սակայն 2007 թ. հոկտեմբերի 18-ին ընկերությանը տրամադրված լիցենզիայում ուսումնասիրվող օգտակար հանածոներին ավելացվել է պղինձը, իսկ երկրաբանական հատկացման սահմաններում Կրուզի Բուգոր և Վյուչնի հանքերակման անվանումներին ավելացվել են նաև Չերենշա և Մեդնայա Գորա հանքերակման անվանումը, որոնք նշված չեն եղել և չեն համապատասխանում աճուրդի հայտարարությամբ ներկայացված տվյալներին: 26.12.2007թ.-ին ընկերության հետ կնքվել է թիվ 288 լիցենզիային պայմանագիրը, և նույն օրը ընկերությունը դիմել է Լիազոր մարմին՝ ուսումնասիրության համար տրամադրված ընդերքի տեղամասի ընդլայնման համար՝ Պրիվոլնիի հանքային դաշտում, ընդ որում, չի նշվել ընդլայնվող տարածքի չափը և պայմանները: Թիվ 56 լիցենզիայում և թիվ 288 լիցենզիային պայմանագրում 14.02.2008թ.-ին կատարվել են փոփոխություններ: Ընդլայնված տարածքը կազմել է 13,500 հա, որի համար ՀՀ պետական բյուջե է վճարվել 10,000.0 հազ. դրամ: Այսպիսով, աճուրդով տրամադրված 1 հա արժեքը կազմել է 16259 դրամ, իսկ ընդլայնված տարածքի 1 հա արժեքը՝ 740 դրամ, կամ աճուրդով տրամադրվածից շուրջ 22 անգամ պակաս:

2. Պայմանագրային պարտավորությունների կատարման մասին

2.1 Կոնցեսիոն վճարների հաշվարկման և վճարման մասին

- «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 48-րդ հոդվածի պահանջով և լիցենզիային պայմանագրով լիցենզառուն պարտավոր է ՀՀ պետական բյուջե տարեկան վճարել կոնցեսիոն միանվագ վճար, որը կախված է ընդերքի տեղամասի չափից:

- ՀՀ կառավարության «Կոնցեսիոն վճարի չափը և կարգը սահմանելու մասին» 22.06.2006թ. թիվ 869 որոշման համաձայն հանքավայրերի որոնման և գնահատման համար նախատեսվել է՝ 1-ին տարվա համար՝ 300 դրամ, 2-րդ տարվա համար՝ 500 դրամ, 3-րդ տարվա համար՝ 1000 դրամ, 4-րդ տարվա համար՝ 1500 դրամ, 5-րդ և հաջորդ տարիների համար՝ 2000 դրամ, իսկ հանքավայրերի հետախուզման համար՝ 1-ին տարվա համար՝ 1000 դրամ և յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա վճարը ավելացվում է 1000 դրամով, մինչև 5000 դրամ:
- Վերահսկողությամբ պարզվել է, որ թվով 16 ուսումնասիրության լիցենզիաներից 15-ը տրամադրվել է երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ կատարելու համար, որը ներառում է օգտակար հանածոների որոնման, հետախուզման և գնահատման տեսակներ: Սակայն Լիազոր մարմինը լիցենզային պայմանագրերը կնքելիս առաջնորդվել է ՀՀ կառավարության 22.06.2006թ. թիվ 869 որոշմամբ սահմանված հանքավայրերի «որոնման և գնահատման» համար նախատեսված դրույքաչափով: Համալիր երկրաբանահետախուզական աշխատանքների իրականացման դեպքում լիցենզային պայմանագրերում պետք է նշվեր նաև «հետախուզում» տեսակի աշխատանքները, քանի որ նշված որոշմամբ այդ տեսակի համար սահմանված է այլ դրույքաչափ, և, բնականաբար, ՀՀ պետական բյուջե վճարվելիք գումարը զգալիորեն կաճեր: Լիցենզային պայմանագրերով հաշվարկված կոնցեսիոն վճարը կազմել է 61,232.5 հազ. դրամ, լիցենզառուների կողմից վճարվել է 36,948.6 հազ. դրամ, կամ չի վճարվել 24,283.9 հազ. դրամ, որը ենթակա է վճարման ՀՀ պետական բյուջե: Ըստ առանձին լիցենզիաների կոնցեսիոն վճարների հաշվարկային և փաստացի վճարման վերաբերյալ ցուցանիշները ներկայացվում են հավելված 1-ում:

2.2 Լիցենզային պայմանագրով և նախագծով նախատեսված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների կատարման մասին

Ընկերությունների հետ կնքված լիցենզային պայմանագրերը, ինչպես նաև դրանց անբաժանելի մաս կազմող կից հավելվածները, որտեղ արտացոլված են երկրաբանահետախուզական աշխատանքները, գրանցվում են ՀՀ «Երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ում: Պարտավորությունների կատարման համապատասխանության ստուգման նպատակով ուսումնասիրվել են թվով 16 լիցենզային պայմանագրեր, որոնց աշխատանքների կատարման ընդամենը արժեքը կազմել է 9,707,970.0 հազ. դրամ: Արդյունքում՝ արձանագրվել է, որ աշխատանքներն իրականացվել են ընդամենը 1,467,598.8 հազ. դրամ ծավալով, կամ 15.1 %-ով և գրեթե բոլոր դեպքերում լիցենզային պայմանագրի հավելվածում արտացոլված

Ժամանակացույցի խախտումով (ըստ առանձին լիցենզիաների ներկայացվել են հավելված 2-ում):

Խախտվել են «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի, «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 2-րդ և 9-րդ մասերի պահանջները՝ աշխատանքների կատարումը չի համապատասխանում հաստատված նախագծին, չեն կատարվել պայմանագրով նախատեսված այլ պարտավորությունները, ինչպես նաև խախտվել են 42-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ և 10-րդ կետերի պահանջները՝ չեն ապահովվել ընդերքօգտագործման նախագծի պահանջները և լիցենզային պայմանագրով ստանձնած պարտավորությունները:

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջները և պայմանագրային պարտավորությունները չկատարելու համար հանքային իրավունքը կարող է դադարեցվել, իսկ լիցենզիային պայմանագիրը՝ լուծվել:

Համաձայն՝ «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ և 6-րդ կետերի՝ «Ընդերքօգտագործման իրավունքը վաղաժամկետ դադարեցվում է, իսկ պայմանագիրը լուծվում է՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքով սահմանված հետեւյալ հիմքերով, եթե՝

5) խախտվել են ընդերքօգտագործման պայմանագրային պարտավորությունները.

6) ընդերքօգտագործման ընթացքում չեն պահպանվել Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջները»:

2.3 Շրջակա միջավայրի պահպանման դրամագլխին հատկացումների մասին

ՀՀ կառավարության 14.08.2003թ. «Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի օգտագործման և հատկացումների չափերի որոշման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 1128-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի համաձայն մինչև լիցենզիայի ավարտը շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին վճարվելիք ընդհանուր գումարը կազմել է 9,852.2 հազ. դրամ, որից 5,260.0 հազ. դրամը վճարվել է ՀՀ պետական բյուջե:

Ընկերությունների կողմից պայմանագրերով սահմանված բնապահպանական միջոցառումներից ընդերքի տեղամասի ռեկուլտիվացիայի, հարթեցման, կանաչապատման, ծառատնկման, հորատանցքերի մեկուսացման կամ ցանկապատման աշխատանքներ չեն իրականացվել:

3. Երկրաբանական հատկացման տարածքների հոդօգտագործման իրավունքի գրանցման մասին

Երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ կատարելու նպատակով ընկերություններին տրամադրվել է ընդամենը 61,814.7 հա երկրաբանական հատկացման տարածք: Լիցենզառուների կողմից 31,408.0 հա երկրաբանական հատկացման տարածքի համար կնքվել են հոդօգտագործման պայմանագրեր, իսկ մնացած 31,206.7 հա համար չեն կնքվել: Արդյունքում, խախտվել է ՀՀ հողային օրենսգրքի 53-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջը, ըստ որի օգտագործման իրավունքը, սերվիտուտը ենթակա են պետական գրանցման: Ըստ առանձին լիցենզիաների երկրաբանական հատկացման տարածքի համար կնքված և չկնքված հոդօգտագործման պայմանագրերը ներկայացված են հավելված 3-ում:

4. «Սիփան-1» ՍՊ ընկերությանը տրամադրված Լիճքվագ-Թեյի և Տերտերասարի ոսկու հանքավայրերի վերաբերյալ

4.1. Սյունիքի մարզի Լիճքվագ-Թեյի ոսկու հանքավայրի վերաբերյալ

Ընկերությանը 2000թ. ապրիլի 13-ին (մինչև 13.04.2025թ.) Սյունիքի մարզի Լիճքվագ-Թեյի ոսկու հանքավայրում տարեկան առնվազն 200,0 հազ. տոննա սուլֆիդային հանքաքարի արդյունահանում իրականացնելու նպատակով տրվել է թիվ ՀՎ-ՄՇ-13/28 արտոնագիրը: «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 65-րդ և «Ընդերքն օգտակար հանածոների շահագործման նպատակով ուսումնասիրության և արդյունահանման համար տրամադրելու (Կոնցեսիայի) մասին» ՀՀ օրենքի 76-րդ հոդվածների համաձայն Ընկերությանը տրված թիվ ՀՎ-ՄՇ-13/28 արտոնագիրը 2004թ. հունիսի 30-ին փոխարինվել է թիվ ՀԱ-Լ-14/252 հանքարդյունահանման հատուկ լիցենզիայով:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է՝

ՀՀ Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 13.03.2009թ. թիվ 22-Ա հրամանի համաձայն Սյունիքի մարզի Լիճքվագ-Թեյի ոսկու հանքավայրից արդյունահանում իրականացնելու նպատակով Ընկերությանը 2004թ. հունիսի 30-ին տրված թիվ ՀԱ-Լ-14/252 հանքարդյունահանման հատուկ լիցենզիան չեղյալ է ճանաչվել: Որպես հիմնավորում նշվել է հանքարդյունահանման հատուկ լիցենզիայի տրամադրումից հետո Ընկերության կողմից օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և տեխնիկական անվտանգության պետական փորձաքննություն անցած և դրական

եզրակացություն ստացած հանքարդյունահանման նախագիծ չներկայացնելը, լիցենզային պայմանագիր չկնքելը:

Ընկերության կողմից 18.06.2009թ. վարչական ակտը (նախարարի թիվ 22-Ա հրաման) անվավեր ճանաչելու պահանջով վիճարկման հայցադիմում է ներկայացվել ՀՀ վարչական դատարան, որը 12.04.2010թ.-ին մերժվել է դատարանի կողմից: Ընկերությունը 27.04.2010թ.-ին բողոք է ներկայացրել ՀՀ վճռաբեկ դատարան, որը բավարարվել է՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2010թ.-ի հուլիսի 30-ի որոշմամբ ՀՀ վարչական դատարանի վճիռը բեկանվել է և փոփոխվել՝ ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 13.03.2009թ. թիվ 22-Ա հրամանն անվավեր է ճանաչվել:

Հարկ է նշել, որ ստուգման ժամանակահատվածում ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 01.10.2010թ. թիվ 147-Ա հրամանի համաձայն թիվ ՀԱ-Լ-14/252 հանքարդյունահանման հատուկ լիցենզիան կրկին չեղյալ է ճանաչվել նույն հիմքով: Ընկերությունը նախարարի հրամանը անվավեր ճանաչելու պահանջով 12.10.2010թ.-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան:

4.2. Սյունիքի մարզի Տերտերասարի ոսկու հանքավայրի վերաբերյալ

Ընկերությանը 1999թ. նոյեմբերի 24-ի (մինչև 24.11.2024թ.) Սյունիքի մարզի Տերտերասարի ոսկու հանքավայրում տարեկան առնվազն 30,0 հազ. տոննա սուլֆիդային հանքաքարի արդյունահանում իրականացնելու նպատակով տրվել է թիվ ՀՎ-ՄՇ-13/27 արտոնագիրը: Հանքավայրի կոնդիցիաների պարամետրերը և պաշարները հաստատվել են ՀՀ բնապահպանության նախարարության աշխատակազմի օգտակար հանածոների պաշարների գործակալության խորհրդի 25.01.2003թ.-ի թիվ 1 որոշմամբ: Այնուհետև, հանքավայրը շահագործելու նպատակով 2003թ.-ի ապրիլի 25-ին ՀՀ բնապահպանության նախարարության և Ընկերության միջև կնքվել է «Սյունիքի մարզի Տերտերասարի ոսկու հանքավայրից պինդ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով ընդերքի տրամադրման օգտագործման» թիվ 322 պայմանագիրը: «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 65-րդ և «Կոնցեսիայի մասին» օրենքի 76-րդ հոդվածների համաձայն Ընկերությանը տրված թիվ ՀՎ-ՄՇ-13/27 արտոնագիրը 2003թ. նոյեմբերի 18-ին փոխարինվել է թիվ ՀԱ-Լ-14/34 հանքարդյունահանման հատուկ լիցենզիայով: ՀՀ բնապահպանության նախարարության, ՀՀ առևտրի և տնտեսական զարգացման նախարարության և Ընկերության միջև 2006թ.-ի օգոստոսի 30-ին մինչև 2013թ.-ի

հոկտեմբերի 30-ը կնքվել է Տերտերասարի ոսկու հանքավայրից «Հանքարդյունահանման նպատակով ընդերքօգտագործման» թիվ 017 լիցենզային պայմանագիրը:

4.2.1 Լիցենզային պայմանագրով սահմանված պարտավորությունների վերաբերյալ

2006թ.-ի օգոստոսի 30-ին կնքված Տերտերասարի ոսկու հանքավայրից «Հանքարդյունահանման նպատակով ընդերքօգտագործման» թիվ 017 լիցենզային պայմանագրով և հավելվածներով սահմանվել է.

Ընկերությունը պարտավորվել է իրեն տրամադրված Տերտերասարի ոսկու հանքավայրից տարեկան նվազագույնը արդյունահանել 15,000 տոննա հանքաքար: Պարտավորությունը 2008 և 2009թթ.-ին չի կատարվել, որով խախտվել է լիցենզիայի պայմանագրի 4.1-ին կետի պահանջը:

- Ընկերությունը պարտավորվել է ապահովագրել հանքարդյունահանման ընթացքում քաղաքացիների կյանքին և առողջությանը, գույքին, ինչպես նաև շրջակա միջավայրին պատճառված վնասների հետ կապված ռիսկերը, որը չի կատարվել: Խախտվել է պայմանագրի 5.4.10 կետով նախատեսված պահանջը:

- Ընկերությունը պարտավորվել է սահմանված կարգով ռոյալթիների հաշվարկման և վճարման վերաբերյալ հաշվետվություններ ներկայացնել Լիազոր մարմին, որը 2007-2010թթ. չի ներկայացվել: Խախտվել է պայմանագրի 9.4 կետով նախատեսված պահանջը:

Այսպիսով, սահմանված պարտավորությունների չկատարմամբ խախտվել է՝

- «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետի պահանջը «Ընդերքօգտագործողները պարտավոր են ապահովել», «Պայմանագրային բոլոր պարտավորությունների կատարումը»:

- «Կոնցեսիայի մասին» ՀՀ օրենքի 44-րդ հոդվածի երրորդ մասի պահանջը՝ «Ռոյալթիներ վճարողների կողմից ռոյալթիների վճարման՝ լիազոր մարմնի կողմից սահմանված հաշվարկ-հաշվետվությունները երկու օրինակից ներկայացվում են գրանցման լիազոր մարմին՝ մինչև ռոյալթիների վճարման հաշվետու ժամանակահատվածին հաջորդող ամսվա 25-ը. ...»:

Եզրակացություն

- Ընդերքօգտագործող ընկերությունները երկրաբանական ուսումնասիրության և/կամ հանքարդյունահանման աշխատանքների կատարման նախագծերը առանց սահմանված կարգով փորձաքննություն անցնելու և հաստատվելու ներկայացրել են Լիազոր մարմին:
- Ընդերքօգտագործման լիցենզիաների տրամադրման, ժամկետների երկարաձգման և լիցենզային պայմանագրերի կնքման գործընթացում՝ հաճախ խախտվել է ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունը:
- Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների կատարման նպատակով, հաղթող ճանաչված ընկերություններին ուսումնասիրության հատուկ լիցենզիա տրամադրելուց և լիցենզային պայմանագրեր կնքելուց շուրջ 1-2 ամիս հետո (առանձին դեպքում՝ մաս մինչև պայմանագիր կնքելը) կատարվել է ուսումնասիրության տարածքների ընդլայնում: Ընդ որում, ընդլայնված տարածքների չափը զգալիորեն գերազանցել են աճուրդով շահածը, իսկ ընդլայնված տարածքների տրամադրման գները զգալիորեն ցածր են աճուրդի մեկնարկային գնից:
- Ուսումնասիրության թվով 16 լիցենզիաներից 15-ը տրամադրվել են երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ (որոնում, հետախուզում և գնահատում) կատարելու համար, սակայն Լիազոր մարմինը լիցենզային պայմանագրերը կնքելիս առաջնորդվել է հանքավայրերի «որոնման և գնահատման» համար նախատեսված դրույքաչափով (կնքված թվով 15 լիցենզային պայմանագրերի համաձայն ընկերությունների կողմից չեն կատարվել հետախուզական աշխատանքներ): Համալիր երկրաբանահետախուզական աշխատանքների իրականացման դեպքում լիցենզային պայմանագրերում պետք է նշվեր մաս «հետախուզում» տեսակի աշխատանքները, քանի որ ՀՀ կառավարության 22.06.2006թ. թիվ 869 որոշմամբ այդ տեսակի համար սահմանվել էր այլ դրույքաչափ, և, հետևաբար, ՀՀ պետական բյուջե վճարվելիք գումարը զգալիորեն կաճեր:

Լիցենզային պայմանագրերով հաշվարկված կոնցեսիոն վճարը կազմել է 61,232.5 հազ. դրամ, լիցենզառուների կողմից վճարվել է 36,948.6 հազ. դրամ, կամ չի վճարվել 24,283.9 հազ. դրամ, որը ենթակա է վճարման ՀՀ պետական բյուջե:

- Ընդերքօգտագործող ընկերությունների հետ կնքված թվով 16 լիցենզային պայմանագրերի համաձայն կատարվելիք աշխատանքների արժեքը նախատեսվել է 9,707,970.0 հազ. դրամ: Աշխատանքների կատարման ժամանակացույցով սահմանված ժամկետները

ընկերությունները խախտել են: 2010թ.-ի 3-րդ եռամսյակում իրականացվել է ընդամենը 1,467,598.8 հազ. դրամի աշխատանքներ (15.1 %):

- Ընկերությունների հետ կնքված պայմանագրերով նախատեսված բնապահպանական միջոցառումներից ընդերքի տեղամասի ռեկուլտիվացիայի, հարթեցման, կանաչապատման, ծառատնկման, հորատանցքերի մեկուսացման կամ ցանկապատման աշխատանքներ չեն իրականացվել:
- Երկրաբանահետախուզական աշխատանքներ կատարելու նպատակով ընկերություններից տրամադրվել է 61,814.7 հա երկրաբանական հատկացման տարածք: Լիցենզառուների կողմից 31,408.0 հա երկրաբանական հատկացման տարածքի համար կնքվել են հողօգտագործման պայմանագրեր, իսկ մնացած 31,206.7 հա համար չեն կնքվել:
- Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից լիցենզային պայմանագրերով ստանձնած մի շարք պարտավորություններ դեպքերի ճնշող մեծամասնությամբ պատշաճ կերպով չեն կատարվում կամ կատարվում են ժամանակագրական և որակական/ծավալային թերություններով:

Առաջարկություններ

1. ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարությանը.

- Քննարկել թվով 15 լիցենզիաներում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների տեսակը (որոնում, հետախուզում և գնահատում) չնշելու հիմնապատճառները:
- Հստակեցնել տրամադրված/տրամադրվող երկրաբանական ուսումնասիրության լիցենզիաներում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների տեսակը:
- Հետևել ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից լիցենզային պայմանագրերով ստանձնած պարտավորությունների ամբողջական պատշաճ կատարման և ժամանակին իրականացման գործընթացին:
- Ընդերքօգտագործման լիցենզային պայմանագրերում սահմանված պարտավորությունների շարքում նախատեսել երկրաբանական հատկացման տարածքների համար հողօգտագործման պայմանագրերի կնքման պահանջը:
- Ընդերք օգտագործող ընկերությունների կողմից ներկայացվող երկրաբանական ուսումնասիրության և/կամ հանքարդյունահանման աշխատանքների կատարման

նախագծերն ընդունել միայն սահմանված կարգով փորձաքննություն անցած և հաստատված լինելու դեպքում:

- Քննարկել շարունակական բնույթ կրող, օրենսդրական և պայմանագրային խախտումներ չարձանագրելու և դրանք կանխելու/վերացնելու նպատակով չիրականացված գործառնությունների համար պատասխանատու համապատասխան պաշտոնատար անձանց՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պատասխանատվության ենթարկելու հարցը:

2. Ընդերքօգտագործող՝ «Ռակ Միներալս ընդ Մեթալգ Ինվեսթմենթս Արմենիա», «Գ. Արշակյան», «Հանքաբուրգ», «Լուլիար», «ՄՄ Ինտերնեյշն», «ԱՍՍԱԹ», «Սիփան-1» ՍՊ ընկերություններին.

- Ձեռնարկել միջոցներ, արձանագրված խախտումները, թերությունները և անհամապատասխանությունները հնարավորինս սեղմ ժամկետներում վերացնելու ուղղությամբ, իսկ դրա անհնարինության կամ ժամանակավրեպ լինելու դեպքում՝ այդ մասին գրավոր տեղեկացնել «Լիազոր մարմնին»:
- ՀՀ պետական բյուջե վերականգնվող գումարները փոխանցել ՀՀ վերահսկիչ պալատի անվամբ բացված՝ «Պետությանը պատճառված վնասների փոխհատուցումից մուտքեր» (900005281515) հաշվեհամարին, կամ գանձապետարանի համակարգում բացված այլ եկամտային հաշվին, նշելով «96» կոդը:

Համաձայն «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի գ) կետի, մեկամսյա ժամկետում Վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել՝ հայտնաբերված խախտումները վերացնելու նպատակով իրականացված միջոցառումների վերաբերյալ: